

En skæv og varm

hverdagskomedie

Åbningen er en lille perle af koncentreret energi. I én lang indstilling fokuseres i nærbillede på den unge Maria, der er ved at lægge øjenskygge. I baggrunden anes hendes mor og nærmest kun på lydsiden høres faderen. Et familiedrama i ét fast nærbillede, hvor hun skældes ud for at have droppet skolen og blot som forsvar hævder, at den er ligegyldig, hun skal alligevel giftes med Athony, der først skal på college – men først og fremmest for at spille football – og bagefter ind i sin fars firma. Han vil da ikke gifte sig med dig, hans familie er rig, lyder det fra forældrene. Men det bliver han nød til, siger Maria, for hun er gravid. Stor opstandelse, hun smides ud hjemmefra: luder. Og mens hun forlader huset falder faderen om at et hjerteslag. Død.

Hal Hartley er et nyt navn i Danmark, en uafhængig amerikansk instruktør med blik for at gøre hverdagens små almindelige dramaer absurde. Og dermed tydelige.

af Dan Nissen

In media res, om noget. Og et tilspidset drama der normalt er klimaks, ikke optakt. Men her blæses højt og flot ikke bare på dramaturgisk struktur, men også på alle gyldne konventioner om *establishing shot*, der skal redegøre for rum og geografi, personernes indbyrdes rela-

tioner osv. Det begynder lige på og hårdt, men med en egen underdrejet humor. Man er straks tændt. Her er noget anderledes, noget der adskiller sig. Hvornår har man sidst fået etableret en udgangssituation så økonomisk og koncentreret og samtidig så *off beat*?

Det alternative syn

Instruktøren hedder Hal Hartley og *Trust*, der er hans første film i danske biografier, er den anden af indtil videre tre spillefilm hvoraf den tredje, *Simple Men*, var med i den officielle konkurrence i Cannes sidste år.

Den 34-årige Hal Hartley er kommet til filmen via Massachusetts College of Art, hvor han studere maleri og begyndte at rode med super-8 film. Han blev optaget på SUNY Purchase Film School, hvor han kom i klasse med den Michael Spiller, der har fotograferet *Trust* og i øvrigt med én undtagelse Hartleys andre korte og lange film. Og med tre film bag sig, er der gode muligheder for at Hartley kan fortsætte i en branche, der normalt ikke er bange for debutanter, men som straks har langt sværere ved at lade dem komme til fadet anden gang, hvis ikke første var en overdådig succes.

Sådan er det i hvert fald i den store tunge del af industrien, men Hartley hører til *the independents*, de uafhængige instruktører der arbejder ved siden af det store system, med små film, små budgetter, men mere kreativ kontrol og mindre risiko. De er uafhængige af krav om historie, konception, production value, stjerne navne som trækplastre osv. alt sammen ting der *kan* gøre en film bedre, men som oftest bare gør det muligt at placere den i en bås og dermed gøre den salgbar. Der er i storproduktionssammenhænge, hvor store penge er på spil, en motor der trækker en film i retning af det genkendelige, tilpasser den konventioner, narrative modeller og indholdsmæssige elementer man ved tidligere har solgt. Hvor mange film har vi ikke i de sidste par år haft der har handlet om begær, det være sig iskoldt, farligt, vildt eller... Bare på titlerne er det svært at skelne filmene fra hinanden.

Hverdagens catch 22

Men *Trust* er umiskendelig, er distinkt sin egen med sin nærbilledæstetik, sin miljørealisme, der dog lige har den lille drejning ad absurdum, og med dialogen der lader disse hverdagsamerikanere tale i en blanding af litterært fremført monolog og klichéer, der igen netop er drejet så klichéen bliver synlig. Det er drejningerne der underfundigt pointerer

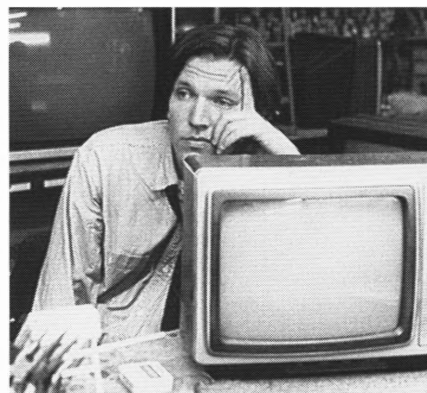
det ganske normale i den galskab der skildres, eller det gale i den normalitet personerne søger imod.

Den galskab vi får præsenteret er en dramatisk destilleret sammenstikning af almindelige familiære undertrykkelsesrelationer, der igen samtidig er den normalitet hovedpersonerne søger ind imod, båret af halvt ubevidste ambitioner om at forme sig indenfor en normalamerikansk familiestandard – der blot kræver så mange hæle og tæer skåret til, at det viser sig umuligt. Enten må man acceptere at gå på kompromis med sin moral for at få arbejde, som er nødvendigt for at etablere og opretholde en familie, eller også må man leve som outsider, i den undertrykkelsesrelation til forældre som var det man ville væk fra. Ganske intrikat, ganske svært at hamle op med. Et uløseligt dilemma.

Der to det gælder er Maria og Matthew, hun netop smidt ud af en familie der ikke kunne acceptere hendes beslutninger, han netop droppet ud fra et job hvor man ikke accepterede hans kvalitetskrav. Og Anthony, som Maria havde sat sin lid til, er kun interesseret i sin football-karriere og drømmer ikke om at påtage sig ansvaret som far. Begge altså, i løbet af de første fire scener, der afvikles kontrasterende som tematiske omvendinger og spejlinger, på en måde sat fri da de møder hinanden, dramaturgisk skal møde hinanden. Det udvikler sig til en sær kærlig relation mellem de to gange 'M' – Matthew og Maria. Han slæber hende med hjem til sin tyranniske far, hun slæber ham med hjem til sin nu alenemor, der holder Maria som en slags husslave, der derigennem skal sone sin brøde, sit faderdrab. Omvendt forlader Matthew sin far, der har tyranniseret ham, der ellers ude i byen går for at være en utilregnelig småpsykopatisk terrorist, men som altså hjemme er helt i lommen på den dominerende fader.

Som sagt er det altså familien og dens psykiske og normbestemte undertrykkelsesmekanismer, der er i centrum, ikke som psykologiske gravninger og dramatiske, fremadskridende udforskninger, men som (s)tilstand, som relationer, der former sig som en varmt ironisk og humoristisk variation over store melodramatemaer. Med sin coole og lidt skæve koncentration, med sine iro-

niske og dog solidariske holdning, er Hartley ikke uden inspiration fra en Jim Jarmusch og hans minimalisme og stærke strukturering, der her understreger spilkarakteren i det magtrelationernes hverdagsdrama der udfoldes og som de initialidentiske Maria og Matthew vil fri af. Samtidig med at de vil genetablere den familie der i hvert fald i filmens univers viser sig at være basen for dramaet. Måske fordi man som Matthew må finde et job hvis man vil etablere familie og påtage sig faderansvar. Og det betyder at gå på kompromis med sin moral og f.eks. reparere fjernsyn, selvom man som Matthew mener at TV er opium for folket, ikke fortjener at blive repareret, nær-

Side 4: Adrienne Shelly og Martin Donovan som Maria og Matthew.
Herover: Matthew på job.

mere bør destrueres. Det kræver ofre at acceptere normaliteten, at blive en del af den. Og resultatet kan blive en helt almindelig galskab. Alligevel har man tiltro til at deres projekt vil lykkes, at de vil forblive tro mod deres outsiderpositioner og vil kunne gøre dem frugtbare. Måske fordi de har titlens ganske prunkløse tillid til hinanden. Maria demonstrerer den da hun lader sig falde i tryk overbevisning om at Matthew vil gribe hende. De familieværdier som George Bush tabte valget på at promovere, kan man derimod ikke have megen tillid til efter denne skarpe og varme komedies afklædning af mytterne.

Trust. USA 1990. I & M: Hal Hartley. F: Michael Spiller. Kl: Nick Gomez. Med Adrienne Shelly (Maria), Martin Donovan (Matthew), Merritt Nelson (moderen), John MacKay (Matthews far). 108 min. Premiere 7. maj i Vester Vov Vov.